

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiatů.

V Českých Budějovicích dne 1. března 2014

Ivana Pokorná

Poděkování:

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PaedDr. Aleně Váchové za cenné rady, náměty a připomínky, trpělivý přístup a odborné vedení. Velice si vážím času, který mi věnovala.

Českých Budějovicích dne 1. března 2014

I.P.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou připravenosti 3-4letých dětí na vstup do mateřské školy. Teoretická část charakterizuje biologický a psychosociální vývoj dítěte ve věku tří až čtyř let a poukazuje na různé faktory, které mohou ovlivnit vstup dítěte do mateřské školy. Popisuje prostředí rodiny a mateřské školy, problematiku adaptace v předškolním zařízení a připravenost dítěte na ně.

Praktická část obsahuje výzkumné šetření zaměřené na vnímání připravenosti dětí na vstup do mateřské školy rodiči a pedagogy. V závěru jsou zformulována doporučení pro přípravu dětí na mateřskou školu.

Abstract

The bachelor thesis deals with the readiness of 3-4 year old children to enter kindergarten. The theoretical part describes the biological and psychosocial development of the child aged three to four years and highlights the various factors that may affect the child's entry into kindergarten. Describes the family and kindergarten, the issue of adaptation in pre-school and readiness of the child to them.

The practical part contains research focused on the perception of the readiness of children to enter kindergarten parents and teachers. In conclusion, recommendations are formulated to prepare children for kindergarten.

Obsah

Úvod.....	7
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1 Charakteristika dítěte 3 – 4letého.....	9
1.1.2 Tělesný a pohybový vývoj dítěte.....	9
1.1.3 Kresba.....	11
1.1.4 Myšlení a řeč.....	12
1.1.5 Vnímání.....	13
1.1.6 Sociální a emoční vývoj dítěte.....	14
1.2 Vstup dítěte do MŠ.....	16
1.2.1 Vliv rodinného prostředí na výchovu a vývoj dítěte	16
1.2.2 Mateřská škola jako první vzdělávací instituce.....	18
1.2.3 Adaptace dítěte v MŠ.....	20
1.2.3.1 Přípravenost na mateřskou školu	21
1.2.3.2 Osobnost pedagoga.....	23
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
2.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	26
2.2 Metodika výzkumného šetření.....	26
2.3 Případové studie.....	27
2.3.1 Případová studie 1.....	27
2.3.2 Případová studie 2.....	29
2.3.3 Případová studie 3.....	31
2.3.4 Případová studie 4.....	33
2.3.5 Případová studie 5.....	34
2.4 Výsledky výzkumného šetření.....	36
Závěr.....	41
Seznam použitých zdrojů.....	43
Seznam příloh	44

Úvod

Vstup dítěte do mateřské školy je prvním krokem do společnosti, je pro dítě významným zlomem v jeho dosavadní životní etapě. Dítě v tomto období opouští rodinný kruh a vydává se na cestu do nového neznámého prostředí, kde se bude seznamovat s novými dětmi i dospělými. Bude se muset naučit novému řádu, který je typický pro mateřskou školu, a naučit se i novým pravidlům.

Přechod je významným mezníkem života dítěte a neměl by být brán na lehkou váhu. Tento okamžik však není náročný jen pro dítě samotné, ale i pro rodinu a učitelku. Pro rodiče začíná proces přechodu dlouho před přihlášením dítěte do mateřské školy. Dělají si starosti, jestli je jejich dítě dostatečně připravené, „zralé“ a jakým způsobem mu tento krok ulehčit.

Práce upozorňuje na problematiku připravenosti dětí na vstup do mateřské školy a možnosti ulehčení adaptace na toto prostředí. Konkrétním cílem bude zjistit, jak je chápána připravenost 3-4letých dětí na vstup do mateřské školy rodiči a pedagogy, porovnat jejich pohledy a očekávání.

Teoretická část bude zaměřena na vývojové období tříletého až čtyřletého dítěte. V této části bude také charakterizován vstup dítěte do mateřské školy, současná rodina a vzdělávací instituce a problematika adaptace.

Praktická část prezentuje postup a závěry kvalitativního výzkumu, byla použita metoda polostrukturovaného rozhovoru a metoda pozorování. Výzkumné otázky byly směřovány jak na rodiče, tak i na předškolní pedagogy.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE 3 – 4LETÉHO

Dítě vstupuje do mateřské školy nejčastěji ve věku 3 až 4 roky, této věkové skupině se věnuje i tato bakalářská práce. Podrobná znalost vývoje dítěte v tomto období může pedagogovi pomoci ulehčit dětem adaptaci v mateřské škole.

Toto období je důležité pro správný tělesný i psychický vývoj. Po fyzické stránce nejvýraznějším vývojovým přínosem mladšího předškolního věku je osvojení si lokomoce a to v různých podobách (Klindová, Rybářová 1974). Po stránce psychické podle Matějčka (2001) už na konci třetího roku můžeme vidět, že dítě vlastní všechny základní lidské charakteristiky a začíná si osvojovat základní požadavky lidské společnosti. Stává se osobností díky získávání a uvědomování si vlastního „já“.

Toto období bývá často označováno jako „věk otázek“ a první období vzdoru. Lze ho také nazvat „věkem hry“, protože hra se stává základním prostředkem učení a rozvoje dítěte. Velký zásah do života dítěte je vstup do mateřské školy.

1.1.2 Tělesný a pohybový vývoj dítěte

Během třetího a čtvrtého roku života dítěte přibývá na váze přibližně o 2 kg ročně a vyroste o 6 – 8 cm. Většina dětí v tomto věku se jeví jako hubená ve srovnání s tělesnou stavbou předchozích období. Z charakteristické zaoblenosti a buclatosti se vývoj po třetím roce zaměřuje především na růst výšky dítěte. U dětí v tomto věku je důležité podporovat tělesnou aktivitu, jako je chůze, běh, skákání, lezení atd. Celkový pohyb má vliv na rozvoj svalstva a kostry dítěte. Osifikace pokračuje, ale kosti nejsou ještě dostatečně pevné a tvrdé. Z pružnosti dětských kostí, ale vyplývá nebezpečí různých ortopedických poruch např. pokles klenby chodidel, deformace páteře.

Tříleté dítě se v pohybovém vývoji začíná zdokonalovat. Bez větších problémů dokáže chodit po rovině i po nerovném terénu, padá jen zřídka. Do schodů i ze schodů chodí bez držení, se střídáním nohou. Umí chodit v jedné přímce, poskakovat na jedné noze, jezdit na tříkolce nebo v autíčku – zatáčí, vyhýbá se překážkám, zvládá „dopravní ruch“. Leze po žebříku, šplhá po stromech a na dětských prolézačkách (Langmeier, J., Krejčířová, D. 1998). S lehkostí utíká, zastavuje se. V tomto období poměrně rychle vyspívá schopnost udržovat rovnováhu. Ta sama o sobě není vidět, ale je nezbytnou

podmínkou pro mnohé dovednosti, které nejen, že jsou vidět, ale jsou zcela výrazné. Matějček (2005), také uvádí, že dítě dokáže chodit po špičkách a udrží svou rovnováhu na menší ploše chodidla. Do míče kopne div ne s rozběhem a některé děti dokonce dovedou skákat snožmo. V oblasti jemné motoriky dítě staví kostky na sebe a dělá věž nebo komín, tak jak to u něho bylo ve dvou letech, jen s tím rozdílem, že komín je teď mnohem vyšší a to třeba ze sedmi či osmi kostek.

Důležitým faktorem v oblasti motoriky je též samostatnost v sebeobsluze. Dokáže se samo bez dopomoci najíst, daří se mu nést nádobu s tekutinou, např. hrnek s mlékem, misku s vodou, kterou se sám snaží přelévát z jedné nádoby do druhé, poradí si s velkými knoflíky a zipy na oblečení, při držení tužky je již špetkový úchop. Umí se umýt a utřít ruce, čistí si zuby, ne však důkladně. V tomto období již dokáže ovládat močový měchýř (Langmeier, J., Krejčířová, D. 1998).

Dle Bednářové, Šmardové (2007) si ve 4 letech samo dojde na toaletu, stáhne si a natáhne kalhoty (kalhotky), umyje si ruce. Neumí se ještě dobře utřít po malé a velké potřebě, zavazování klíček přijde většinou také až později. Koordinace drobného svalstva prstů se procvičuje a zdokonaluje při manipulaci s nůžkami, při zapínání knoflíků, navlékání korálků atd. Rozvinutá pohyblivost má zásluhu na vykonávání jednoduchých pracovních činností, což má vliv na vývoj osobnosti dítěte. Dovede už chytat a házet míč.

V tomto období se děti učí nápodobou, proto je důležitý správný vzor. Špatně naučené pohyby se těžko přeučují. Čím pohyblivější dítě je, tím intenzivnější je jeho styk s okolím a díky tomu získává více zkušeností. Koncem tohoto období se také začíná objevovat dětská tvořivost a dítě začíná kreslit, modelovat, vystřihovat a vytváří svá umělecká díla.

Bednářová a Šmardová (2007) uvádí, že pokud má dítě v pohyblivosti výraznější potíže, je na místě odborná konzultace s odborníkem a následná rehabilitační péče.

1.1.3 Kresba

Kresba je velmi důležitým prostředkem dětí, které jeho pomocí vyjadřují své pocity. Je jedním z nejvhodnějších přístupů, jak poznat jeho osobnost. Matějček uvádí (2005, s.147): „Výtvarné projevy dítěte jsou jakýmsi hmatatelným svědectvím o jeho duševním vyspívání – dělají radost rodičům a i psychologové je studují se zvláštním zalíbením. Vypovídají totiž o světě dítěte mnohdy to, co ono samo slovy ani vyjádřit nedokáže.“ Davido Roseline (2008) poukazuje na jednotlivé prvky kresby i vztah a význam určitých tématických okruhů dětské kresby. Každému věku odpovídá specifický typ kreslení. Určitě nebude kreslit stejně dvouleté dítě jako tříleté nebo pětileté. Vždycky se najdou rozdíly. Ty jsou i v kresbě dětí stejného věku, protože se v ní odráží vždy individuální osobnost.

Kresba se vyvíjí v závislosti na vývoji samotného dítěte. Výtvary dětí v námi sledovaném věku bývají často nakresleny a až potom pojmenovány, zpočátku na podnět dospělého. Ke kresbám s určitým záměrem začíná přecházet z typických čmáranic většina dětí po třetím roce. Dozrává pohybová koordinace a souhra ruky, oka a představivosti do takové míry, že tužka nelítá po papíru jen tak, ale dítě je schopno spojit dvě čáry a vzniká křížek.

Okolo tří let věku dítěte se zpravidla začínají objevovat první kresby lidské postavy. Vágnerová (2005) přisuzuje tomuto období **stadium hlavonožce**. Důraz je kladen na lidský obličej a jeho detaily. Následují končetiny, které znázorňují aktivitu postavy. Jako další vymezuje autorka mezi 4-5 rokem dítěte **stadium subjektivně fantazijního zpracování**, pro které jsou typickým příkladem průhledné kresby. Všechny detaily, ale dávají smysl a jsou důležité. **Stadium realistického zobrazení, kdy** dítě kreslí to, co vidí ve skutečnosti, se objevuje až na konci předškolního věku.

První představu dítěte o jeho těle tvoří rozkouskovaný obraz, teprve postupem času získává bezprostřední vědomí obrazu vlastního těla jako celku. Je důležité dítěti vytvářet prostor a dávat mu možnosti ke kreslení.

1.1.4 Myšlení a řeč

Myšlení dítěte mladšího předškolního věku má převážně názorně konkrétní charakter. Děti si převážně pamatují předměty a jevy, které znají ze svého okolí. Objevuje již vztahy a vzájemné souvislosti mezi nimi. Mezi třetím a čtvrtým rokem probíhá u dětí období, které je plné otázek proč?, nač?, odkud? Zároveň pro rodiče je toto období velmi vyčerpávající a vyžaduje jejich velkou trpělivost. Vysvětlování slouží dítěti jako prostředek pro nové poznání věcí.

Myšlení dítěte je egocentrické, dítě má potřebu upravovat si realitu tak, aby pro něho byla srozumitelná a přijatelná (Čepičková, Wedlichová a kol. 2005).

Egocentrismus v souvislosti s myšlením předškoláka uvádí také Vágnerová (2005), dítě ulpívá na subjektivním názoru, jeho úsudky jsou často zkreslené. Autorka uvádí i další typické znaky uvažování předškolního dítěte:

- **Centrace** je redukce informací. Ulpívá na jednom nápadném znaku, který je podstatný, ale ne významný. Děti nedovedou prozatím komplexněji uvažovat.
- **Fenomenismus** je důraz na určitou podobu světa. Pro dítě je důležitý takový svět, jak vypadá.
- **Prezentismus** přetrvávající vázanost. Představuje pro dítě pocit jistoty.

Řeč

Řeč je dorozumivacím prostředkem a významným řečovým faktorem je expresivnost, díky níž je dítě schopno vyjadřovat své pocity a prožitky. Langmeier a Krejčířová (1998, s.86) uvádějí, že děti začínají mluvit v delších a složitějších větách, než-li tomu bylo u batolat. Chápání vztahů, které je zmíněno v části o myšlení, dítě vyjadřuje v různých souvětích souřadných a poté i podřadných. Také se zdokonaluje výslovnost, tedy postupně mizí „dětská patlavost“. Ve třech letech je ale patlavost fyziologickým jevem. Dítě už také dokáže přednést jednoduchou básničku, zazpívat krátkou písničku, pojmenovat základní barvy. Rozlišuje si poznatky o sobě samém, o jiných lidech i o světě (Špaňhelová, 2004, s.10).

Děti začínají mít větší zájem o mluvenou řeč a vydrží déle naslouchat krátkým povídkám.

Ve čtyřech letech již dokáže tvořit některé protiklady. Slovní zásoba se rozšiřuje na 1500 až 2000 slov. Funkce řeči dítěte neustále vzrůstá. Stává se pro dítě vyjadřovatelem a oznamovatelem svých myšlenek. Důležitou roli hraje správný mluvní vzor.

1.1.5 Vnímání

Vnímáním získává informace o okolním světě. Úzce souvisí s celkovým vývojem dítěte. Zpočátku bývá povrchní a nepřesné. Dítě nevnímá podstatné vlastnosti předmětů, všímá si toho, co je na první pohled upoutá.

Třileté dítě v oblasti zrakového vnímání nepozná více než tři až čtyři základní barvy. Na rozlišování a přiřazování se zaměřuje především při hrách a při každodenních činnostech. Samostatně pojmenovat základní barvy by mělo dítě zvládnout ve čtyřech letech. Zrak se podílí i na vnímání prostoru. Děti mají ještě potíže s odhadem vzdálenosti. Čím je dítě motoricky vyspělejší, tím více zkušeností získává.

Sluchové vnímání se zdokonaluje tím, že dítě přesněji určuje zvuky doléhající na jeho smyslový orgán. Pro vnímání řeči je nejdůležitější pro dítě časté povídání s dospělými a vedení k naslouchání.

Kromě zraku a sluchu dítě k poznávání využívá i hmat, chuť a čich. S jejich pomocí dítě získá další informace. Touha prozkoumat vše co nejvíce smysly přetrvává po celé předškolního období, na počátku je ale nejvýraznější.

Pojem času se vyvíjí pomalu. Vnímání časového sledu napomáhá vytvářet pozorováním pojmenováním dějů a činností. Nejdříve žije přítomností.

Čačka (1996) uvádí tři stádia vnímání dětí:

- Stádium předmětů, spočívá v jejich výčtu.
- Stádium činností, popis činností jednotlivých osob, prostorové relace.
- Stádium vztahů, ve kterém dochází k pochopení výjevů i logickému smyslu probíhajících událostí.

Základním předpokladem pro dobrý vývoj vnímání jsou neporušené smyslové orgány.

1.1.6 Sociální a emoční vývoj dítěte

Na začátku období se dítě pokládá za střed světa a očekává se samozřejmostí, že bude celý svět sloužit jeho potřebám a zájmům. Později dochází k ustálení citů a dítě začíná být méně vzrušivé, city jsou vyrovnanější a trvalejší. Čím je dítě starší, dokáže radost projevovat i slovně. Děti v tomto období dokážou chápat význam pozitivní či negativní emoce. O všem, co dítě dělá, podniká, rozhoduje cit. City mají význam pro situace, v kterých je, ale také pro rozvoj osobnosti. Citové reakce tvoří většinu psychických reakcí dítěte, je proto důležité, aby v jeho psychice převažovaly kladné city nad negativními.

Dle Vágnerové (2005) lze nazírat na emoční prožívání několika způsoby:

- **Vztek a zlost** „nejsou tak časté, děti začínají chápat jejich příčinu. Takovéto reakce se objevují v kontaktu s vrstevníky a při frustraci dítěte“.
- **Strach** „souvisí s dětskou představivostí. Strach a jeho míra projevu závisí na temperamentu jednotlivce“.
- **Veselost a smysl pro humor** „odpovídá dítěti daného věku. Humor z hlediska kognitivního bývá jednoduchý“.
- **Těšení se** „stává projevem dítěte“.

Děti ve třech letech nachází zalíbení v sobě samých a v životě. Mají nezkrotnou touhu poznat svět a všemu přijít na kloub. Jsou přátelské, často se smějí a snaží se zavděčit. Tříleté dítě si také často mluví samo pro sebe. Ve vztahu ke svým věcem je majetnické, brání své hračky, schovává si je, někdy se chová až násilnicky a bije ostatní děti.

Ve čtyřech letech sobeckost ještě přetrvává. Dítě není schopno se střídat, často žaluje na ostatní děti. Trvá na samostatnosti v činnostech, aby dokázalo okolí, že je zvládne sám. Ve vztahu k ostatním dětem se mohou vyskytnout posměšky a nadávky. Obecně je dítě v tomto věku otevřené a společenské (Allen, Marotz, 2002).

Socializace

Sociální stránka vývoje dítěte je závislá na společenském prostředí, ve kterém vyrůstá a vyvíjí se. Nejvýznamnějším prostředím zajišťujícím socializaci dítěte je rodina, která jej uvádí do společenství lidí. Zde se naučí komunikovat, vnímat jiné lidi a respektovat jejich potřeby. Způsob, jakým dává rodina najevo city, bere dítě jako modelovou situaci. Dětem utkví v paměti a dá se s velkou pravděpodobností říci, že bude jednat stejným či podobným způsobem. Kontakt s dospělým mu pomáhá řešit problémy, které by samo nevyřešilo. Děti potřebují lásku a bezpodmínečné přijímání, stejně jako hranice, ve kterých se mohou bezpečně pohybovat. S vrstevníky se kontakt liší, protože přináší mnohem méně jistoty, než vztah s dospělým. Probíhá především v mateřské škole, kde má dítě dostatek prostoru pro kontakt se stejně starými dětmi. Tento kontakt se děje především formou hry. Dítě se učí různým sociálním dovednostem např. prosadit se či naopak podřídit se. Hra rozvíjí ve všech směrech sociální stránku dítěte. Košťátková (2005) charakterizuje hru jako základní aktivitu dětské seberealizace.

Ohledně vývoje hry, můžeme často vidět, jak si tříleté děti hrají samy, co však jejich hru odlišuje od batolat, je to, že si hrají souběžně – paralelně, vedle ostatních. Začínají stále více pozorovat druhé děti ve hře a postupně jsou schopny dělit se o hračky či o hru. Hraje si realisticky a má rádo různé převlaky a hry, které se vztahují běžným pracovním činnostem. Jak již bylo řečeno, i když se po stránce sociální hra tříletého dítěte v mnohém podobá hře batolete, jejich charakter je již mnohem vyspělejší.

„Překládá kostky a tvoří brány. V jeho činnosti jsou již jasně patrné zkušenosti z předchozích náhodných pokusů a omylů. Další etapou ve vývoji jeho konstruktivních záměrů je vyslovení cíle už na počátku realizace, ale v průběhu činnosti jej dítě i několikrát změní.“ (Košťátková, 2005, str. 30)

Čtyřleté dítě si hraje již společně s ostatními dětmi. Někdy je diriguje a chová se panovačně. Často má smyšlené kamarády a partnery ve hře. Kamarádi pro něj začínají být čím dál tím důležitější. Rádo hraje hry, při kterých je potřeba zapojovat fantazii. Baví ho hra se slovy a vytváří různé jazykové nesmysly a uzavírá přátelství s dětmi. (Allen, Marotz, 2005).

1.2 Vstup dítěte do MŠ

1.2.1 Vliv rodinného prostředí na výchovu a vývoj dítěte

Pro výchovu a vývoj dítěte je nejpřirozenějším prostředím rodina. Je nutné, aby byla místem, ve kterém se bude cítit bezpečně a kde může uspokojovat své základní potřeby.

Rodina je základní sociální skupinou, je spojena výlučností svých vztahů, soužitím, sdílením přítomnosti, společné aktivity, ale i očekáváním a plánováním společné budoucnosti (Vágnerová, 2005, s. 204). Čáp J. (1993) zase uvádí, že rodina poskytuje dítěti modely k napodobování a identifikaci, začleňuje do určitého způsobu života a předává mu určité sociální požadavky a normy. To vše je jen zlomek charakteristik, kterými lze vymezit pojem rodina.

Rodina by měla být řazena na první místo. Jak uvádí Vágnerová (1999, s. 94): Základním sociálním vztahem dítěte je jeho vztah k rodičům (v prvním období zvláště k matce). Tento vztah vytvoří předpoklad vývoje osobnosti dítěte, protože první zkušenosti, které dítě prožívá, ovlivňují budování jeho vlastní identity a zásadním způsobem determinují interpretaci všech dalších zkušeností, se kterými se v budoucnu setká.

Mezi dítětem a členy rodiny se vytváří hluboký citový vztah, ve kterém dítě získává pocit jistoty a bezpečí. Jsou spojeny se zdrojem zážitků, výjimečných situací jako jsou např. narozeniny, výlety, vánoce atd. Vedle citové opory je rodina vzorem společenského chování, jemuž se chtějí podobat ve všech směrech a identifikovat se s ním. Identifikace s rodičovskou autoritou posiluje sebejistotu a sebehodnocení dítěte. Soulad v rodině a citová pohoda jsou základní podmínkou zdravého fyzického a psychického rozvoje dítěte.

Dítě a rodiče jsou prvními komunikátory, které dítě v životě potká, mohou se dostat i do určitých konfliktních situací. Rodiče by ale měli mít snahu vše zvládnout, nepřenášet na dítě stresové situace, mělo by jim na dítěti záležet více, než na čímkoliv jiném.

Helus (2009, s. 71) konstatuje, že: „Uvažovat o dítěti znamená uvažovat také o rodině, do níž se dítě narodilo, v níž vyrůstá a stává se samo sebou, v níž realizuje své vývojové možnosti. Proto se musíme ptát: Jak je to se současnou rodinou a jaké místo v ní dítě má – čím se dnes rodina do dítěte promítá? Jestliže budeme brát rodinu v pravém slova

smyslu – otec, matka, děti – tak sami všichni víme, že v dnešní době se tato ideologická rovnice velmi proměnila. Dnešní společnost lidí nemá tolik času věnovat se vlastní rodině a vysoce stoupl i počet rozvodů.“

Rodina je nejenom skupina, která svým členům zajišťuje životní potřeby, vzájemnou podporu, ale měla by i splňovat určité základní funkce. Funkce rodiny se mění a rozvíjí v souladu se společenskými a kulturními hodnotami. V průběhu času, ale ztratily svoji důležitost.

Čáp J. (1993) uvádí čtyři základní funkce rodiny:

- **Biologická funkce** – zajišťuje reprodukci, narození dítěte a péči o něj
- **Ekonomická funkce** – společná práce v zemědělském hospodářství nebo v řemeslné výrobě
- **Výchovná funkce** – kontroluje chování a jednání členů skupiny, zajišťuje dodržování společenských norem (morálních, právních, náboženských atd.)
- **Emocionální funkce** – zajišťuje členům rodiny osobní, emoční vztahy v příznivém případě vztahy vzájemného porozumění, pomoci a lásky

Aby mohla rodina plnit tyto funkce, je třeba všech jejích členů. Pokud však dojde k absenci třeba jednoho z rodičů, je ohrožen sociální a emocionální vývoj dítěte.

Výchovou dítěte v rodině se rozumí jeho úmyslné či neúmyslné ovlivňování rodiči, sourozenci, prarodiči a příbuznými. Výchova je vzájemnou interakcí a komunikací dospělých s dětmi. Výchovný styl je součástí životního stylu, který je stabilní charakteristikou rodiny. Styly výchovy byly popisovány odnepaměti.

Fontana (2007) uvádí styly rodičovské výchovy:

- **Autoritářská výchova** – prosazuje moc a ovládnutí. Vyžaduje poslušnost a úctu k autoritě.
- **Shovívavá výchova** – žádá od dětí málo. Je orientovaná na dítě a převládá citové ladění.
- **Zanedbávající výchova** – rodič je zanedbáván svými činnostmi. Neúčastní se na životě dítěte.
- **Autoritativní výchova** – vyžaduje od dětí, aby se chovaly rozumně a společensky. Zajímá se o názory a city dítěte.

Rozumní rodiče projevují svoji lásku k dítěti, že je chápou, že mu rozumějí. Tím vytvářejí základy pro budoucí vztahy dítěte k ostatním lidem. Pokud začne dítě docházet do mateřské školy, začíná se na jeho výchově a vzdělání podílet další instituce, další lidé.

Jakou mírou se má mateřská škola spolupodílet na výchově dítěte, na to mají rodiče odlišné názory. Někteří přijímají mateřskou školu jako doplněk jejich výchovného působení na dítě. Část rodičů se přizpůsobí požadavkům MŠ a část dokonce předpokládá, že mateřská škola zastoupí a nahradí jejich povinnosti.

1.2.2 Mateřská škola jako první vzdělávací instituce

Mateřská škola je po rodině dalším zařízením, do kterého dítě přichází, aby si rozšířilo dosavadní a získalo nové důležité poznatky, dovednosti a zkušenosti potřebné ke svému tělesnému, duševnímu, mravnímu a sociálnímu rozvoji (Jeřábková, 1993, s. 47).

Jak už bylo zmíněno, rodina je subjektivní jednotka, která má přijaté hodnoty, normy, požadavky, které se projevují individuálním chováním jednotlivých členů. V mateřské škole je však dítě odloučeno od rodiny a vychováváno ve větší skupině. Dalším rozdílným znakem mezi rodinou a mateřskou školou je délka pobytu v nich. Délka pobytu dítěte v rodině není předurčena a časově ohraničena. Naproti tomu v mateřské škole je délka vztahů mezi dítětem a učitelkou pevně dána. Zároveň vztah učitelky k dětem je chápán jako vztah dočasný a učitelka děti na sebe méně váže. Dítě tak poznává nový způsob vztahů, než mělo s matkou.

Jak také uvádí Jeřábková (1993), „Rozdílný je i způsob učení. Srovnáváme-li obě uvedené instituce jako životní oblasti s širokým polem možnosti učení, pak se značně odlišují jak formou, tak obsahem. V rodině totiž probíhá učení v přirozených situacích, rodiče a děti si neuvědomují, že se jedná o učební proces.“ V mateřské škole je vzdělávání cílevědomé a systematické, pro děti by však stále mělo být přirozené.

Značné rozdíly můžeme vidět i v pedagogické kvalifikaci. K tomu, aby se člověk stal rodičem, nepotřebuje žádné vzdělání. Učitelka mateřské školy potřebuje pro svou práci předepsané vzdělání a musí splnit určité požadavky.

Mateřské školy se již začaly tvořit na přelomu 18. a 19. století, kdy bylo nutno pomoci matkám, které musely pracovat a nemohly se starat o své děti. Postupem času se poslání

mateřských škol velice posunulo směrem k cílevědomému vzdělávání a stále se vyvíjí. V dnešní době jsou na děti kladeny stále větší nároky, ale je potřeba si uvědomit, že mateřská škola je pouze doplňkovou institucí. V mateřské škole dítě poznává nejen samo sebe, ale učí se vcítit do pocitů druhých. Dnešní mateřské školy prošly velkými změnami a jsou velmi vstřícné k potřebám rodin a především dětí (Kořátková, 2008). Rodiče si dnes mohou vybrat mateřskou školu státní, nestátní i soukromou.

V poslední době se také setkáváme s alternativními školami, z nichž zejména Waldorfská mateřská škola, původem z Německa, a mateřská škola Marie Montessori, pocházející z italského prostředí, si našly místo v současném předškolním vzdělávání. V polovině 90. let začaly v našich podmínkách vznikat moderní alternativy: programy Začít spolu a mateřská škola podporující zdraví.

Do předškolního vzdělávání jsou přijímány děti od tří do šesti let s výjimkou do sedmi let, což se týká dětí s odkladem školní docházky. O přijetí do mateřské školy rozhoduje ředitel/ka mateřské školy. Záměrem předškolního vzdělávání je rozvoj dítěte po všech stránkách osobnosti (psychické, fyzické a sociální).

Jedním ze základních principů současného předškolního vzdělávání je individualizace. „Vzdělávání by mělo být důsledně vázáno k individuálním potřebám a možnostem jednotlivých dětí, včetně vzdělávacích potřeb specifických. Proto je třeba každému dítěti poskytovat pomoc a podporu v míře, kterou individuálně potřebuje a v kvalitě, která mu vyhovuje.“ (Opravišová 2006, s. 134)

Mateřská škola je dle mého názoru velmi důležitým prostředím pro další rozvoj a socializaci dítěte. Stává se nezaměnitelným místem pro dítě, ve kterém nachází stálý kolektiv dětí. Ten je důležitý hned z několika důvodů:

- Dítě se naučí orientovat se v kolektivu
- Dítě nalezne své místo a svoji roli
- Naučí se postupně komunikovat a spolupracovat s ostatními dětmi

Děti dostávají možnost k pravidelnému docházení do MŠ a naučí se respektovat určitá pravidla a řád, který je pro ně v tomto věku velmi důležitý.

K čemu by měla tedy mateřská škola pomoci dítěti v tomto období? Špaňhelová (2004, s. 12) uvádí čtyři hlavní body, co by mělo dítě naučit:

1. *žít podle určitých pravidel* – která bývají někdy odlišná od rodinných (např. poděkovat za jídlo)

2. *žít v kolektivu dětí* – zvyknout si, že ne všechno bude podle něho, naučit se dělit o hračky
3. *odpoutat se od rodiny* – dítě se učí odpoutat od rodičů, ale také se učí jistotě, že se pro něj odpoledne vrátí
4. *žít s jinou autoritou, nejen s rodiči* – ve školce přebírá za dítě zodpovědnost učitelka. Ta mu určuje pravidla.

Když dítě vstupuje do mateřské školy, je od něj očekáváno určité sociální začlenění. Dítě se přizpůsobuje nové organizaci života, která by měla především zajišťovat radostné a aktivní prožívání dne. Začíná si zvykat na další autoritu mimo rodičů a utváří si různé pracovní návyky.

1.2.3 Adaptace

Adaptace je pojem, se kterým se v dnešní době setkáváme stále častěji ať už v souvislosti s dětmi nebo dospělými. Tento pojem pochází z latinského slova „*adaptatio*“. Obecně to znamená přizpůsobení. Podle Palána (2004) je to proces v lidském životě, ve kterém se jedinec svojí aktivitou přizpůsobuje proměnlivému sociálnímu prostředí (okolí, sociální situaci), jeho snaha, se kterou se s tím okolím vyrovnává. Adaptaci dítěte v mš tedy můžeme chápat jako přizpůsobování a zvykání na nové prostředí. To znamená, že dítě přichází z rodiny do mateřské školy a ocitá se ve společnosti cizích lidí, nových autorit, vrstevníků. Zároveň se musí přizpůsobit jinému režimu, určitým pravidlům a to včetně hygienických a stravovacích návyků, a že na něj působí zcela nové a dosud nepoznané podněty (cizí dospěláci, hluk ve třídě, velká budova a zahrada). Adaptace je ukončena, jakmile si dítě v mateřské škole úplně zvykne.

Adaptace dítěte na prostředí mateřské školy je dlouhodobým procesem spojený s několika riziky na počátku docházky. Dítě zůstává zcela osamoceno bez rodičů v cizím prostředí. Porušení vztahu mezi dítětem a matkou znamená rozhození pro celou psychickou rovnováhu dítěte.

Adaptaci dítěte v mateřské škole usnadní: (www.rvp.cz)

- Seznámení s mateřskou školou ještě před nástupem
- Přinést si do školky svou oblíbenou hračku

- V průběhu adaptačního období je důležitá pravidelnost navštěvování MŠ
- Navázání vzájemné důvěry mezi dítětem a pedagogy
- Důležitá je spolupráce rodiny a MŠ, důvěra mezi pedagogy a rodiči
- Dostatečná informovanost a komunikace mezi pedagogy a rodiči

Haefele (1993) popisuje adaptační proces v mateřské škole v těchto fázích:

- **První týden:** „Opatrnost je matka moudrosti“ aneb období orientace – dítě vyčkává, drží se zpátky, nepokouší se navazovat kontakty s ostatními, sleduje vše zpozzdálí, nezúčastňuje se aktivit, nehraje si intenzivně a vytrvale.
- **Druhý týden:** „Pozor, teď jsem tady já“ aneb období sebeprosazování – dítě začíná navazovat první kontakty, pokouší se upoutat pozornost všemi prostředky, hledá ochranu a pomoc u dospělých, snadno se rozpláče a rychle se unaví.
- **Třetí týden:** „Lepší vrabec v hrsti, nežli holub na střeše“ aneb zvláštní opatření – dítě se snaží dobře vycházet se všemi, ukazuje ostatním, že je má rádo, pokouší se získat oblibu u vlivných dětí, chce se začlenit, bere si za vzor jiné děti a napodobuje je, zajímá se o aktivity ostatních, jeho cílem je upevnit a rozšířit získanou roli ve skupině, v tomto období se může dítě stáhnout do sebe.
- **Čtvrtý týden:** „Těžko na cvičišti, lehký v boji“ aneb znovu nastává všední den – dítě si po čtyřech týdnech na nové prostředí zvykne, už ví, jak to zde chodí, je mu jasné, do jaké skupiny patří, dokáže odhadnout způsoby a pravidla chování v mateřské škole a částečně je umí i používat, stává se součástí skupiny.

1.2.3.1 Přípravenost na mateřskou školu

Nejdůležitější věcí na vstupu dítěte do mateřské školy je jeho příprava, aby jeho přechod proběhl v rámci možností co nejlépe a bez větších obtíží. Vstup dítěte do mateřské školy se nevztahuje pouze na dítě, ale důležitou roli v tom hrají rodiče. Důležitá je tedy i příprava rodičů. Ti by měly být schopni podpořit své dítě a to i při jeho následném zvládnutí docházky do mateřské školy.

V současné době mají rodiče tu možnost, že si mohou zvolit mateřskou školu podle svých vlastních představ. Špaňhelová (2004, s. 14) doporučuje, aby rodiče navštívili spolu se svým dítětem mateřskou školu v den otevřených dveří. Aby měli možnost

poznat prostředí školky, pohovořit si a seznámit se s učitelkami a podle těchto ukazatelů si vybrali vhodnou školku.

V dnešní době ale rodiče často řeší problém s tím, že jsou školky přeplněné. Nemohou si tedy vybírat z více možností a jsou rádi, že jim dítě vůbec přijmou. Mateřské školy se snaží vycházet vstříc rodinám, jak jen to je možné. Rodiče by si měli uvědomit, že se vstupem do mateřské školy budou muset přijmout určitá pravidla. Důležitým faktorem pro dobrý vstup do prostředí mateřské školy je vzájemná spolupráce a komunikace mezi rodiči dítěte a mateřskou školou. Rozdíl mezi lidmi, které dítě obklopuje v rodinném prostředí a naopak v mateřské škole, ve své publikaci zajímavě naznačila Jeřábková (1993, 205 – 206 příloha č.2 a č.3). Tyto dva obrázky jsem vložila do přílohy.

Kdy tedy a jakým způsobem začít s přípravou svého dítěte? Koťátková (2008, s. 75-76) doporučuje, že je vhodné, aby rodiče zhruba půl roku před vstupem začali pozvolna připravovat svoje dítě na přechod do mateřské školy. Autorka ve své publikaci vytvořila jakési desatero doporučení, co by mohli udělat rodiče, aby vstup do mateřské školy nebyl pro dítě velkým šokem. Toto desatero je podle mého názoru srozumitelné a vystihuje zásady, kterých by se rodiče mohli držet a tím tak usnadnit přechod z rodinného prostředí do prostředí mateřské školy.

Deset zásad dle Koťátkové (2008) pro snadnější průběh při vstupu do mateřské školy:

1. Chodit s dítětem mezi děti
2. Nechat dítě na nějakou dobu v péči jiného známého člověka
3. Zaměřit se na sebeobsluhu
4. Rozvrhnout čas tak, abychom na dítě nemuseli chvátat
5. Udělat si čas na společnou chvíli při hře
6. Udělat si čas na čtení pohádek
7. Během dne si s dítětem povídat
8. Krátce a srozumitelně dítě oceňovat, když se mu daří
9. Vyvarovat se výhrůžek
10. Zacházet opatrně při vychvalování školky.

Připravenost pro mateřskou školu byla dříve spojována s tělesným a duševním vývojem. Na otázku kdy je dítě zralé a připravené jít do mateřské školy však není jasná odpověď a ani v zákoně ji nenajdeme. Pro mateřskou školu neexistuje žádné výběrové řízení či

oficiální postup, který by pomohl určit, zda má nově přicházející dítě potřebnou zralost. K určitým základním pravidlům či požadavkům, které jsou kladeny na dítě, patří především schopnost samostatně zvládat základní hygienická pravidla, schopnost odloučení od matky a umět se svléknout a obléknout (Jeřábková, 1993).

1.2.3.2 Osobnost pedagoga

Jak uvádí Dyrtrtová (2009, s.37) tak: „Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu.“ Autoři se shodují, že mezi žádoucí osobnostní charakteristiky učitele patří morální bezúhonnost, schopnost komunikace, odolnost vůči zátěži, emocionální inteligence a schopnost sebepoznání – sebereflexe. Osobnostní charakteristika učitele je typická zvýšenou sociální komunikativností, sociální citlivostí a citovou stabilitou.

Didakticky zaměřené aktivity v období adaptace ustupují do pozadí a upřednostňuje se usnadnění adaptace, vytváření bezpečného prostředí, pohody a pozitivních pocitů všech dětí. Učitelka se setkává s novými dětmi a prožívá s nimi každodenní rutinu. Prožívá silné emoce dětí i rodičů a jak s nimi naloží, závisí na jejich zkušenostech. Chování učitelky k novým dětem spoluurčuje, jak si děti v mateřské škole zvykají, a jak nově vzniklou situaci prožívají. Dítěti musí být dána příležitost k pomalému navazování kontaktů. K učitelce má dítě navázat pozitivní vztah. Je potřeba, aby se učitelka snažila reagovat na potřeby dítěte a snažila se o individuální přístup. Ze své praxe vím, že to je opravdu někdy složité a to hlavně v okamžiku, kdy je ve třídě více nově přichozích dětí. Je dobré, aby bylo dítěti umožněno, vzít si z domova třeba svou oblíbenou hračku. Dítě se pak může cítit trochu bezpečněji. Důležité je také, aby učitelka měla znalost efektivní komunikace a dokázala se zeptat dítěte co by mu pomohlo jeho strach zmírnit.

Období adaptace klade více nároků na profesní erudici pedagoga, který je nucen ve větší míře upřednostňovat zájmy jednotlivých skupin dětí či věnovat svou pozornost těm, které potřebují jeho osobní pomoc a přítomnost. K tomu by měl mít kromě výše uvedených osobnostních charakteristik i dostatečné množství vědomostí o předškolním dítěti. Významnou součástí profesní úspěšnosti pedagoga i přínosem pro dítě je jeho schopnost navázat partnerské vztahy s rodinami dětí, přesvědčit je o své odbornosti a snaze vytvářet pozitivně naladěné vztahy s ohledem na prospěch dítěte. V období adaptace dítěte spoléhá rodina na pedagoga, přijímá jeho informace o projevech dítěte a

je ochotna akceptovat jeho doporučení týkající se řešení adaptačních či jiných problémů.

Soutnerová (Informatorium, 2006) charakterizuje roli učitelky mateřské školy následovně:

- učitelka má roli náhradní pečující matky, která je empatická k potřebě bezpečí, lásky a úcty. Dokáže dítěti pomoci zejména v adaptaci na nové prostředí, usnadňuje mu pobyt v mateřské škole pohlazením, pochováním, milým slovem a úsměvem. Podporuje hygienu, čistotu a zdravý životní styl.
- Pomocí diagnostiky učitelka zjišťuje potřeby a možnosti dítěte, poznává jeho reakce v dané situaci, zároveň pozoruje a vyhodnocuje situace, které dítěti pomáhají
- Na základě Rámcového vzdělávacího programu formuje cíle, hledá metody, vymýšlí organizaci a náplň celého dne.
- Nejdůležitější je umět pomocí motivačních činností dítě zaujmout a získat jeho zájem pro danou činnost.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumné otázky

Cíl výzkumného šetření

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaká je připravenost 3-4letých dětí na mateřskou školu z pohledu pedagogů a rodičů, jak tuto připravenost vnímají rodiče dětí před vstupem do mateřské školy a jak ji vnímají pedagogové po nástupu dětí. Na základě zjištěných skutečností bude možné zformulovat doporučení, jak mateřská škola a rodina může pomoci dětem zvládnout přechod z rodinného prostředí do prostředí mateřské školy.

Výzkumné otázky:

1. Jak vnímají připravenost svých dětí na mateřskou školu rodiče před vstupem do ní
 - a) v oblasti sebeobsluhy,
 - b) v oblasti odloučení od rodiny,
 - c) v komunikaci s vrstevníky,
 - d) ve vztahu samotného dítěte k nástupu do mš?
2. Jak vnímají připravenost těchto dětí pro vstup do mateřské školy pedagogové?
3. Jaké obavy a očekávání mají rodiče v souvislosti s nástupem svého dítěte do MŠ?
4. Jak své děti na vstup do mš rodiče připravují?
5. Do jaké míry rodiče odhadnou průběh adaptace u svého dítěte?
6. Jak se liší vnímání připravenosti konkrétních dětí u rodičů a pedagogů?

2.2 Metodika výzkumného šetření

Pro svoji práci jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Mezi hlavní metody kvalitativního výzkumu patří metoda **rozhovoru**. Rozhovory mohou být různého typu, například strukturovaný, polostrukturovaný nebo nestrukturovaný. Mezi další metody výzkumu řadíme i metodu **pozorování**, které může být zúčastněné, nezúčastněné, strukturované, nestrukturované.

V rámci svého výzkumu jsem zpracovala čtyři případové studie dětí ve věku tří až čtyř let. Uskutečnila jsem rozhovor s rodiči těchto dětí, pro porovnání jsem provedla i

rozhovory s učitelkou vybraných dětí a sama pozorovala děti přímo v terénu. Konečný výzkumný vzorek je tedy pět příchodích dětí ve věku tří až čtyř let, matky těchto dětí a učitelka.

Výzkumné šetření probíhalo ve třech etapách. Nejprve byly vedeny rozhovory s rodiči dětí, ten byl proveden před nástupem dětí do mateřské školy. Poté byl zkoumán pohled učitelky na pozorované dítě a poslední částí šetření bylo mnou prováděné pozorování. Rozhovory probíhaly bez přítomnosti dětí a individuálně s každým informantem zvlášť. Rozhovory se odehrály v klidném prostředí buď doma, v cukrárně nebo v parku. Informanti odpovídali na 10 otázek a podotázek, které byly všem pokládány v rámci rozhovoru tak, jak to situace vyžadovala. Všechny otázky tedy byly položeny, někdy se však lišilo jejich pořadí.

Rozhovor s učitelkou probíhal po pracovní době v prostorách třídy mateřské školy.

Pozorování jsem prováděla přibližně jeden měsíc, poté jsem se musela vrátit ke své práci. Pozorování probíhalo každý den, někdy bylo ovlivněno nepřítomností dítěte. Děti navštěvovaly mateřskou školu jen v dopoledních hodinách s výjimkou jednoho dítěte.

Celé výzkumné šetření probíhalo v mateřské škole v Chlumu u Třeboně, kde také pracuji jako učitelka. Je to škola o kapacitě 60 dětí a je rozdělena na tři třídy. Pracuje zde 5 pedagogických pracovníků. Kolektiv je velmi dobrý, sourodý a přátelský. Třída pro nejmladší děti (Ptáčata) je malá, rodinného typu, říkáme jí „**pokojíček**“ a pro děti je k adaptaci ideální. Je zde zapsáno deset dětí, stará se o ně 1 pedagogická pracovníce.

2.3 Případové studie

2.3.1 Případová studie 1

- dívka
- 4 roky
- maminka je nezaměstnaná
- sourozence nemá
- žije s otcem

Informace zjištěné z rozhovoru

Dítě je velmi fixované na matku, nevyhledává sociální kontakt s vrstevníky. Matka také uvedla, že ani ona sama nemá potřebu pro dceru vyhledávat kamarády. Je ráda, když mohou čas trávit jen spolu. Podle matky dívka nečiní problémy komunikace s dospělými, komunikaci s dětmi neměla dosud možnost pravidelně zkoušet. Matka se dívce velmi věnuje, ovšem program a aktivity provádí společně, není patrná příliš velká iniciativa dcery. Adaptabilita dívky je spíše horší, novému prostředí i situacím přivyká těžko, změny špatně snáší a i jejich stěhování a zvykání si na nový domov nesla dívka špatně, je uzavřenější a matka jí nechce nutit, dává všemu volnější průběh, se sebeobslužnými činnostmi však problémy podle matky nemá a jak uvedla matka „*vše se dopiluje časem*“. Podle matky ani nějak zvlášť dceru nepřipravovala, několik měsíců předem si o školce povídaly a dceru motivovala na kamarády a nové hračky.

Pohled učitelky

Do mateřské školy vstoupila bez problému. Obavy byly zřetelné na straně matky. V sebeobsluze byla samostatná, oblékání jí nedělalo větší problém. Jen na to potřebovala více času a chtěla sedět mimo děti a čekala, až jí učitelka věci podá. V oblasti hygieny dokázala včas chodit na toaletu a ruce si myla po připomenutí. Samostatná byla i u jídla. Co jí ale dělalo velké problémy, byla komunikace, jak s učitelkou, tak s ostatními dětmi, stále si držela odstup a nezapojovala se do žádných činností ani her. Bylo zřejmé, že jí nedělá dobře větší kolektiv dětí. Projevovala se uzavřeně. Učitelka upozornila na velmi silné pouto mezi dcerou a matkou, které se projevovalo při ranním loučení a po následném rozhovoru učitelky s matkou.

Pozorování

Sociální dovednosti

U dívky převažoval z největší části smutek, který trval přibližně dva týdny. Smutek se projevoval po odchodu matky, ale nikdy v té době nenastal pláč. Matce dlouho trvalo loučení v šatně a ještě několik minut poté vyčkávala za dveřmi. Bylo zřejmé, že matka těžce nese odloučení od dcery. V následujících dnech se objevil i pláč, ale většinou v ústraní, kde nebyly děti ani učitelka. Seděla spíše o samotě u stolečku a hrála si vždy se stejnou stavebnicí. O kontakt učitelky neměla vůbec zájem a nekomunikovala s nikým. Na otázky odpovídala jen gesty a krčením ramen. Třetí týden začala mít zájem o kontakt učitelky. Šla se s ní za ruku podívat, jak si děti hrají. Zatím si hraje sama a

smutek přetrvává. Dovednosti jako prosbu o pomoc, dobrý den, děkuji, prosím jsem nezaznamenala.

Hra

Hraje si sama v ústraní, vždy se stejnou hračkou, kterou si ráno vezme. Hru ostatních dětí pozoruje a nenechá se nikým vtáhnout do společné hry. Při řízených činnostech jen pozoruje, ale když se maluje, tak chce taky. Ve čtvrtém týdnu si začala hrát s mladší holčičkou, ale nikdo jiný se nesměl přidat, hned se zase stáhla. Učitelka to po čtvrtém týdnu projednávala s matkou a snažily se společně najít nějaké řešení.

Sebeobsluha a samostatnost

V oblékání nejprve potřebovala úplnou pomoc ze strany učitelky. Po několika dnech jsem pozorovala, že se dokáže obléct, ale potřebovala mít klid a učitelka jí umožnila oblékat se ve třídě. Bylo patrné, že jí ruch dětí v šatně vždy rozrušil. V oblasti hygieny byla samostatná, nehlásila potřebu a chodila sama, ruce si myje po připomenutí.

2.3.2 Případová studie 2

- chlapec
- 3 roky
- maminka pracuje
- žije s otcem

Informace zjištěné z rozhovoru

Chlapec byl doposud většinou v kontaktu převážně s rodinnými příslušníky, u kterých nemá problém s navazováním sociálních kontaktů a se sebezpozováním. Sebeobsluhu zvládá, podle vyjádření matky, přiměřeně svému věku, problematické je však stravování, je totiž „vybíravý“. Rodina předpokládá, že se v kolektivu jíst naučí až uvidí ostatní děti. Chlapec je podle matky kamarádský, ale má problém při hraní s větším počtem dětí, nechce se o nic dělit a nic půjčovat. Tím si děti od sebe odhání. Problém bude asi v tom, že je jedináček a neměl možnost se až tak stýkat s jinými dětmi svého věku. Podle matky se do školky těšil a to hlavně na kamarády a hračky „*děti prostě miluje a rád si hraje*“. Hodně si s rodiči povídal, jak to ve školce vypadá, že je tam

hřiště, klouzačka atd. Nejvíce ho zajímali auta. Matka má obavy z toho, jak bude vycházet s ostatními dětmi „ *je paličatý a nic si nenechá líbit*“. Matka více méně spoléhá na zkušenosti učitelek, na to, že si s případným problematickým chováním poradí.

Pohled učitelky

Při vstupu do mateřské školky plakal a následně opakoval pořád dokola a ujišťoval se, jestli pro něj tatínek přijde po obědě. To mu vydrželo po celý den. Mezi děti se nezapojoval a pořád si učitelku hlídal. V sebeobsluze potřeboval úplnou pomoc, nedokázal si ani své věci najít, čekal, až mu je učitelka najde a podá. Vzдорoval a nechtěl se oblékat, ale nakonec se vždy oblékl. Toaletu a hygienu s tím spojenou zvládal celkem sám. Při stolování jedl sám, ale neustále od stolu odbíhal, nereagoval na pokyny učitelky. Z domova si nosil pití a ve školce nechtěl pít ani vodu ani čaj. Velký problém mu dělala režim školky a určitá pravidla, stále chtěl být jen ve třídě a přesuny na zahradu nezvládal. Měl strach, že když ho tatínek nenajde ve třídě, nebude moci jít domů. Děti od sebe odstrkoval a byl až agresivní.

Pozorování

Sociální dovednosti

Smutek se objevoval po celou dobu mého pozorování. Největší projevy pláče byly znatelné při odchodu otce. Po jeho odchodu brečí a objevuje se až hysterický pláč spojený s častými větami „*Já chci jít za tatínkem. Kdy už bude obědek. Tatínek se vrátí vid’.*“ Sedí spíše o samotě u stolečku s hračkou, kterou si přinesl z domova. Kontakt s učitelkou moc nenavazuje a na její podněty reaguje s určitou agresí. Děti od sebe též odhání a pláčem narušuje denní chod a rozhodí i ostatní děti. Nezaznamenala jsem ani prosbu o pomoc, když se naskytl nějaký problém. Neustále opakuje „*já chci, já musím, nech mě bejt*“. Ve čtvrtém týdnu intenzivní pláč ustupuje, jde i s učitelkou za ruku, pozorovat děti co dělají.

Hra

První týdny si nehrál vůbec, dokázal sedět celé dopoledne na jednom místě se svým traktorem, který si nosil z domova. Později si začal jezdit na koberci a bral si ho na zahradu. Hru ostatních dětí pozoruje , a když si chtěl jeden klouček s ním hrát, tak ho

silou odstrčil. Ve čtvrtém týdnu se začal u něj projevovat zájem o hru s dětmi. Do společných činností jako jsou pohybové hry, cvičení se nezapojoval, pouze pozoroval.

Sebeobsluha – samostatnost

V oblékání potřeboval úplnou pomoc. Seděl a čekal, všechny děti už byly oblečené a on se prostě oblékat nebude. Nechtěl pomoci ani od učitelky. Po rozhovoru učitelky s matkou, bylo zjištěno, že se ale umí oblékat sám (*matka dodala, že se na něho musí trochu zostrat a nebo si ho nevšímat a on se po chvíli obleče*). Od této události se již oblékal sám, jen s částečnou výpomocí. V oblasti hygieny výrazné problémy nenastaly. Chodí po připomenutí a ve čtvrtém týdnu, začal hlásit potřebu sám. Problém byl spatřen při smrkání, nezvládá sám a pomáhá učitelka. Při stolování dokáže jíst lžící sám. Z pozorování je patrná jeho vybíravost v jídle a následný neklid při obědě. Když nejí tak začne pobíhat po třídě, a nebo odchází na toaletu. Na pokyny učitelky nereaguje. Ve čtvrtém týdnu se objevuje změna a jeho chování u stolu je klidnější.

2.3.3 Případová studie 3

- dívka
- 3 roky
- maminka na mateřské dovolené s druhým dítětem
- žije s otcem

Informace zjištěné z rozhovoru

Podle matky je dívka v sebeobsluze samostatná, považuje ji za „opravdu šikovnou“. Není však v častém sociálním kontaktu s jinými dospělými, kromě rodičů. Výhodou podle matky byla možnost navštěvovat adaptační odpoledne, kdy si dcera mohla přivyknout na prostředí školy i na kontakt s vrstevníky, který do té doby nebyl příliš častý a dívkou vyhledávaný. Poznala tady kamarády, které s ní budou chodit do třídy a začala se o mateřskou školu zajímat. Kromě toho jí doma vyprávěli o mateřské škole pozitivní informace, aby byla v příjemném očekávání kamarádů, procházek, výletů. Dívka ale dlouho nechápala, že bude do mateřské školy chodit bez matky, zdálo se, že se s touto skutečností hůře smíruje. Matka tedy měla určité obavy, zda to dcera sama v mateřské škole zvládne. Je spíše samotářská, nepotřebuje nikoho ani ke hře. Matka od

mateřské školy očekává postupné osamostatňování dítěte od rodičů, zlepšení komunikace, jak s dospělými, tak s dětmi. Také doufá, že se jí paní učitelka zalíbí.

Pohled učitelky

Při vstupu do mateřské školky plakala a nedokázala se odpoutat od rodičů. Stranila se kolektivu a projevovala vzdorovitost. Bylo vidět, že když nejdou věci tak, jak si přeje, vznikl problém, je velmi tvrdohlavá. Velký problém byl v dodržování pravidel a v přijímání autority. V oblasti sebeobsluhy neměla větší problémy a dokázala se za pomoci učitelky obléct, při jídle byla samostatná. Při odchodu na toaletu nesměl být nikdo v blízkosti, vadily jí ostatní děti a potřebovala soukromí, což bylo někdy těžké zařídit a pak se tedy počůrala. Učitelka to společně řešila i s rodiči, aby našli vhodné řešení této situace. S dětmi si hraje, ale více vyhledává kontakt učitelky a vyžadovala si její pozornost.

Pozorování

Sociální dovednosti

Pláč se objevil v prvním týdnu, kdy byl intenzivní při odchodu matky. Při dalším pozorování se objevila skutečnost, že když jí vodí otec je klidnější a s učitelkou chodí mávat k oknu. Ve čtvrtém týdnu chodí spokojenější a má na tváři úsměv. Ve třídě sedí spíše o samotě a nebo po boku učitelky. Děti nevyhledává, jen je pozoruje a hlídá si každý krok učitelky a vyžaduje její pozornost. Problém nastal, když se učitelka věnovala ostatním dětem a ona přestala být na prvním místě. Projevoval se vzdor a snažila se upoutat pozornost učitelky. „*Půjdeš si se mnou hrát a budeme stavět kostky*“

Hra

V prvních týdnech sedí a pozoruje hru ostatních dětí nebo si chce jít hrát s učitelkou. To se následně mění a začíná si hrát sama. Vybírá si činnosti, které se dělají u stolečku, je šikovná v jemné motorice, ráda navléká korálky a modeluje. Při dalším pozorování se šla, na výzvu učitelky, připojit k dětem do hracího koutku, jakmile tam vznikne nějaký konflikt, odchází si hrát ke stolečku. S dětmi si stále nehraje, ale je vidět, že si zatím vystačí sama. Ve čtvrtém týdnu se přidává ke společnému cvičení a pohybovým hrám.

Sebeobsluha – samostatnost

V oblékání potřebovala jen částečnou pomoc. Ve druhém týdnu se již obléká sama. Při oblékání se jen ptala, co si má obléct. V některých případech si určité věci nechtěla vzít

na sebe a nedala ani na rady a prosby učitelky. V oblasti stolování nebyly pozorovány větší problémy, lžící se zvládla najíst sama a učitelka jen dopomohla. Svůj problém s používáním toalety se po čtvrtém týdnu změnil. Nyní hlásí potřebu sama.

2.3.4 Případová studie 4

- chlapec
- 3 roky
- maminka na mateřské dovolené
- žije s otcem

Informace zjištěné z rozhovoru

Chlapec se do mateřské školy těší. Podle matky si velmi rád hraje s dětmi a nemá problém se zapojením do her a s komunikací. Zvláště se na přechod do mateřské školy nepřipravovali. Využili možnosti navštěvovat se synem adaptační program. Matka uvedla, že měla obavy jak to syn zvládne, ale nakonec byla ráda, že této možnosti využila. Napomohlo jí i seznámení s paní učitelkou a s režimem školky. Přetrvávaly jen obavy matky, že bude bez syna. Uvedla, že zároveň do školky s jejím synem nastoupí i kamarád. Předpokládala, že to bude pro něho plus. Jinak děti má rád a je kamarádský. V oblasti sebeobsluhy je podle matky samostatný, jen potřeboval někdy pomoci a matka předpokládá, že učitelka bude nápomocna. Matka od mateřské školy očekávala přípravu na školu a především to, že se syn dostane do kolektivu a osamostatní se.

Pohled učitelky

Do mateřské školy vstoupil s radostí a bylo na něm vidět, že je rád mezi dětmi. V oblékání potřeboval větší pomoc ze strany učitelky, sám zvládl jen kalhoty, byl dost netrpělivý a vždy ho rozhodil něčí pláč a křik. Při jídle byl samostatný a zvládl i správné držení lžice, horší to bylo s udržením se na židli. Stále se vrtěl, houpal a také několikrát spadl ze židle. Nereagoval na učitelku a ta mu jednu věc musela opakovat několikrát a třeba ho i usadit vedle sebe. S dětmi dokázal dobře komunikovat a zapojoval se i do společných her. Nerad se dělil o hračky a nechtěl je půjčovat. Nevládal řešit těchto situací a buď začal brečet a nebo bral věci dětem násilím.

Pozorování

Sociální dovednosti

Při prvním pozorování brečel při odchodu maminky, kdy nechtěl, aby odešla. Poté se uklidnil, jen bylo vidět, že je smutnější. Od té chvíle se už pláč při odchodu rodiče neobjevil. Objevoval se jen v situacích, kdy se mu něco stalo a neuměl danou situaci vyřešit. Během prvního pozorování si hrál spíše sám. Druhý týden se to změnilo a začal si hrát se stejně starým chlapcem. Kontakt s dospělou osobou nevyhledával. Zájem o ostatní děti se také projevil brzo.

Hra

Při prvním pozorování si hrál spíše sám, nejvíce s autodráhou a auty, které má prý také doma. Zapojit do her ostatních dětí mu také nedělalo problém a dobře i komunikoval. Děti ho do kolektivu přijímají bez problémů, jen se nerad dělí o hračky, a když mu někdo nechce něco půjčit, tak se objevuje pláč. Do společných aktivit se zapojuje už ve třetím týdnu. Měl problém při uklízení hraček a nereagoval na pokyny učitelky. Ze zahrady také nechtěl chodit a opakoval, že tam zůstane a bude si hrát. Učitelka se pro něho musela několikrát vracet.

Sebeobsluha – samostatnost

Oblékání mu dělalo trochu problémy. Seděl a čekal, až mu učitelka řekne, co si má obléct, kalhoty, triko. Vše až po připomenutí a neustále se zaobíral něčím jiným. Ve třetím týdnu se oblékal sám, jen s částečnou pomocí. Následně se po týdnu vrátil po nemoci do školky a v sebeobsluze byl opět na začátku. Z pozorování bylo zřejmé, že maminka ho při odchodu ze školky obléká sama. Ve stolování problémy nebyly patrné, ale zaznamenán byl neklid u jídla, od kterého neustále odcházel a chtěl si hrát.

2.3.5 Případová studie 5

- dívka
- 3 roky
- starší sestra 5 let (navštěvuje mateřskou školu)
- matka zaměstnána už od 2,5 let dítěte
- žije s otcem

Informace zjištěné z rozhovoru

Podle matky je dívka velmi adaptabilní, díky častým a různorodým sociálním kontaktům zvyklá na cizí děti i dospělé osoby. Ze strany matky byla doma často motivována a dopomohlo i to, že do samé školky chodí i její starší sestra. Kromě toho měla dívka i možnost školku navštívit a pohrát si s dětmi, je společenská a hodně komunikativní „někdy až moc, je to malý drak“. V oblasti sebeobsluhy také problémy nespátňuje, velmi pomáhá vzor starší sestry, musely se o sebe hodně starat i sami. Podle matky bude problém s jídle, musela jí dost nutit a nakonec to vzdala a předpokládá, že se to ve školcelepší. Dívka dobře přijímá změny a na všem hledá něco pozitivního. Líbí se jí prostředí školky a okolí, těší se na procházky, protože má ráda přírodu.

Pohled učitelky (na základě rozhovoru):

Při vstupu do mateřské školky působila naprosto suverénně a neplakala. Projevovala samostatnost při jídle i oblékání, jen byla roztržitá a nevydržela na jednom místě. Nechtěla však reagovat na pokyny učitelky a nespolečnicovala. Projevily se u ní známky vzdorovitosti. V kolektivu dětí se silně prosazovala a bojovala o hračky. Po delší době si s ní děti nechtěly hrát a vylučovaly jí z kolektivu.

Pozorování

Sociální dovednosti

Pláč nebo smutek se u této dívenky neobjevil. Mamince ráno zamávala a utíkala do třídy. Dívka poměrně dobře navazuje kontakt ve skupině i mimo ní. Snaží se prosazovat a výrazněji se odmítá podřizovat. Nedovede se na nic soustředit a ruší ostatní. Při pozorování byly zřejmé problémy s akceptováním dospělých. Neustále učitelce skákala do řeči a neakceptovala určitá pravidla. Všude se prosazovala a na děti byla i hrubá. Ve čtvrtém týdnu se to uklidnilo a respektovala, že ve třídě není sama a musí dát prostor i ostatním.

Hra

Do hry se zapojila okamžitě a nedělalo jí nic problém. V prvním týdnu se nedokázala zabavit sama a přímo vyhledávala kolektiv. Přebíhala i do vedlejší třídy, kam dochází její sestra. Spíše vyhledávala starší děti a s vrstevníky si dlouho nevydržela hrát. Při pohybových hrách doslova svým chováním rozhodila celý kolektiv a učitelka jí

několikrát musela posadit na židličku. Při pozorování bylo patrné, že se nedokáže moc soustředit a nevydrží při činnostech jako je malování, modelování. Jen tak si pobíhá.

Sebeobsluha – samostatnost

Při oblékání potřebuje částečnou pomoc, ale někdy sedí a čeká, že jí někdo obleče. Učitelka jí musí stále připomínat, co má dělat a to několikrát po sobě. Nesoustředí se a děle jí to trvá. V oblasti hygieny je samostatná, připomíná se jí jen mytí rukou. Při stolování hůře drží lžici, ale učitelka jí nechává a jen jí opravuje úchop. V jídle je dost vybíravá a odmítá jíst polévky. Učitelka to řešila i s maminkou a bylo jí řečeno, ať jí nenutí, že kdyby měla hlad tak to sní. U jídla se projevuje i tak, že na jídlo odpovídá fuj to jíst nebudu. Ostatní děti to vnímají a někdy přestanou jíst také.

2.4 Výsledky výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem probíhá adaptace dětí na mateřskou školu, jak tuto problematiku vnímají pedagogové a jakým způsobem připravují dítě na vstup do mateřské školy rodiče. Někteří z rodičů také využili možnost navštěvovat adaptační program, který mateřská škola v rámci určitých dní nabízela. K přehlednějšímu shrnutí získaných poznatků byla všechna zjištěná fakta stručně zaznamenána (Tabulka 1). Tabulka je rozdělena tak, že znázorňuje pohled rodičů, pedagogů i pozorování samostatně u všech pěti případových studií. Závěrečné shrnutí výsledků šetření je pak zaznamenáno dále. Během šetření byly zjišťovány odpovědi na následující výzkumné otázky:

1. Jak vnímají připravenost svých dětí na mateřskou školu rodiče před vstupem do ní v oblasti sebeobsluhy, odloučení od rodiny, v komunikaci s vrstevníky, ve vztahu samotného dítěte k nástupu do mš?
2. Jak vnímají připravenost těchto dětí pro vstup do mateřské školy pedagogové?
3. Jaké obavy a očekávání mají rodiče v souvislosti s nástupem svého dítěte do MŠ?
4. Jak své děti na vstup do mš rodiče připravují?
5. Do jaké míry rodiče odhadnou průběh adaptace u svého dítěte?
6. Jak se liší vnímání připravenosti konkrétních dětí u rodičů a pedagogů?

1. Jak vnímají připravenost svých dětí na mateřskou školu rodiče před vstupem do ní v oblasti sebeobsluhy, odloučení od rodiny, v komunikaci s vrstevníky, ve vztahu samotného dítěte k nástupu do mš?
2. Jak vnímají připravenost těchto dětí pro vstup do mateřské školy pedagogové?
3. Jaké obavy a očekávání mají rodiče v souvislosti s nástupem svého dítěte do MŠ?
4. Jak své děti na vstup do mš rodiče připravují?
5. Do jaké míry rodiče odhadnou průběh adaptace u svého dítěte?
6. Jak se liší vnímání připravenosti konkrétních dětí u rodičů a pedagogů?

Tabulka 1: Souhrnný záznam zjištěných skutečností

	Případová studie 1	Případová studie 2	Případová studie 3	Případová studie 4	Případová studie 5
Pohled rodičů:					
Sebeobsluha	ano	ano	ano	ano	ano
Zvládnutí odloučení	spíše ne	bez problémů	spíše ne	neumí posoudit, spíše ano	spíše ano
Komunikace s dospělými	ano	ano, s respektem	spíše ne	spíše ne	ano
Interakce s vrstevníky	ne (nestýká se)	bez problémů	ano	ano	ano
Těší se	neví	ano	ano	ano	ano
Obavy	špatné přijímání změn	jídlo, je vybíravý	komunikace s dospělými	komunikace s dospělými	zbrklá, vyžaduje hodně pozornosti
Příprava	spíše ne, povídali si	povídali si	povídali si, navštěvovali adaptační program	v rámci adaptačního programu	motivace sestrou
Adaptabilita	spíše horší	nemá problémy	bez problémů	bez problémů	nemá problémy
Očekávání	kontakt s vrstevníky	matka musí do práce, kontakt s vrstevníky	kontakt s vrstevníky	příprava do školy, kontakt s vrstevníky	kolektiv dětí i dospělých, kroužky

Pohled pedagů:	bezproblémová sebeobsluha, ale problematická komunikace, silná fixace matky	pláč, nezapojoval se, problémy s dodržováním režimu, zvládá hygienu a jídlo	pláč, fixace na rodiče, vzdorovitost, nepřijímá autoritu, sebeobsluha a bez problémů	Sebeobsluha bez problémů, neplakal, ale nedokázal řešit konfliktní situace, nereagoval na pokyny, nerad se dělil	Suverénní, samostatný, vzdorovitý, nereaguje na pokyny, silně se prosazuje, děti ji vyloučily z kolektivu
Pohled pozorovatele:	silná fixace matky, 2 týdny apatie, 3. a 4. týden hra, sebeobsluha nejprve špatná, po několika dnech OK	smutek a agresivita po celou dobu, z počátku velké problémy při sebeobsluze, neklid	pláč, spíše samotářská, posléze si uzurpuje pozornost učitelky jen pro sebe, čtvrtý týden zlepšení	pláče jen při konfliktu, nevyhledává dospělé, děti ano, společné aktivity od 3. týdne	Dobře navazuje kontakt, nesoustředí se, neakceptuje pravidla,

1. Jak vnímají připravenost svých dětí na mateřskou školu rodiče před vstupem do ní.

v oblasti sebeobsluhy: všichni rodiče považují připravenost svého dítěte za dostatečnou

v oblasti odloučení od rodiny: zde se jistě obavy objevily, ale většinou předpokládají, že to dítě zvládne. Jedna matka uvedla, že má s dcerou velmi silný vztah a odloučení bude problém a to i u matky.

v komunikaci s vrstevníky: žádná z dotazovaných matek nevidí problém v interakci s vrstevníky. Většina dětí měla možnost se s nimi stýkat např. Na hřišti nebo ve svém okolí. Jedna matka uvedla, že nevyhledávala dcera své vrstevníky a neměla možnost se s nimi stýkat, dcera je podle ní stydlivá.

ve vztahu samotného dítěte k nástupu do mš: z rozhovorů vyplynulo, že děti se na školku těšily a byly ze strany rodičů i nějakým způsobem motivovány. Těšily se především na kamarády a hračky. Ze dvou rozhovorů vyplynulo, že děti předpokládaly i přítomnost matky při jejich vstupu do mateřské školy.

2. Jak vnímají připravenost těchto dětí pro vstup do mateřské školy pedagogové?

Učitelka vnímala připravenost v některých oblastech jako nedostačující a to především v nerespektování autority dospělého a ve špatné reakci na pokyny. Je zřejmé, že děti mají volnější výchovu v rodině a nejsou vedeny k samostatnosti např. při oblékání, uklízení hraček a rodiče za ně plno věcí udělají (oblečou je, uklidí hračky, nachystají oblečení atd.) U všech dětí se objevily problémy v interakci s vrstevníky. Jako zvládnutou oblast vidí pedagog hygienickou, stravovací i sebeobslužnou, ve které měly sice děti menší problémy, ale po určité době se stala zvládnutelnou.

3. Jaké obavy a očekávání mají rodiče v souvislosti s nástupem svého dítěte do mš?

Jedna matka uvedla, že má obavy z toho, jak zvládne dcera odloučení a změny v novém prostředí, které špatně zvládá i v rodině. Faktem bylo to, že je zde silné pouto mezi matkou a dcerou. Další matka se obávala toho, jak dítě bude přijímat jídlo, je vybíravé a sní jen co mu chutná. Ostatní matky měly obavy z komunikace dítěte s učitelkou. Všechny matky očekávají od mateřské školy to, že jejich dítě získá kontakt s vrstevníky, určitou přípravu pro další život a získá více samostatnosti a určité dovednosti, také se matky zmínily, že předpokládají od učitelky pomoc při oblékání a stolování.

4. Jak své děti na vstup do mš rodiče připravují?

Rodiče si s dětmi většinou povídali o tom, že půjdou do mateřské školy, kde budou mít kamarády, spoustu nových hraček a různými způsoby je motivovali. Dvě matky také navštěvovaly se svými dětmi po nějakou dobu adaptační program v mateřské škole. Děti měly možnost seznámit se s novým prostředím a dostaly se mezi vrstevníky. Jedna matka zmínila, že dceru informovala okrajově a byla se na školku jen podívat, aby viděla kam bude chodit. Dále to s dcerou nechtěla rozebírat.

5. Do jaké míry rodiče odhadnou průběh adaptace u svého dítěte?

Adaptabilitu svých dětí považovaly všechny matky za dobrou, jen nedokázaly odhadnout jak dlouho bud přivykání na nové prostředí trvat. Jedna matka uvedla obavy z odloučení a že dcera bude určitě potřebovat více času, jelikož špatně přijímá jakékoli změny. Zajímavým zjištěním bylo, že adaptační program s dětmi navštěvovaly matky, které u svých dětí předpokládaly problém v komunikaci s dospělými, žádná matka však

nepředpokládala problémy v interakci s vrstevníky, jen jedna matka měla obavy, protože její dcera je tak trochu stydlivá. Následně se to ukázalo při pozorování i podle pedagogů jako jeden z problémů. Názor pedagogů i samotné pozorování ukázalo, že určitý smutek přetrvává u dětí ve většině případů bez ohledu na to, zda adaptační odpoledne v mateřské škole navštívily, či nikoliv. Průběh adaptace u všech sledovaných dětí se však značně lišil od očekávání jejich matek.

6. Jak se liší vnímání připravenosti konkrétních dětí u rodičů a pedagogů?

Rodiče schopnosti svých dětí v oblasti sebeobsluhy, hygieny i sociálních kontaktů značně přeceňují a pokládají je za dostatečné pro jejich pobyt v mateřské škole. Podle pedagogů, všechny děti sebeobslužné činnosti zvládly, přestože z počátku měly ve většině případech problémy. Problém ze strany pedagoga je v tom, že děti jsou velmi neklidné při stolování a nevydrží v klidu a odbíhají od stolu. Největší problém byl spatřen v nerespektování autority a ve špatné reakci na pokyny. Rodiče nepředpokládali problém s interakcí s vrstevníky a podle názoru pedagogů, se to jevílo jako jeden z problémů, který se vyskytl u všech dětí. Děti by měly být vedeny k větší samostatnosti a k určitým pravidlům v rodině. Je to pro ně důležité, aby lépe zvládaly režim v mateřské škole. Pedagogové vidí problém také ve volné výchově a je zřejmé, že děti jsou více opečovávané rodiči.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou názory rodičů a předškolních pedagogů na připravenost dětí pro vstup do mateřské školy. Zda a jakým způsobem připravují rodiče své děti na mateřskou školu a jestli to jejich dítě podle nich zvládne. V čem spatřují zúčastněné strany největší problém a jakým způsobem může být ovlivněna adaptace.

V teoretické části byla vymezena současná rodina, její základní funkce a podmínky rodinné výchovy. Byla popsána současná mateřská škola a její význam pro rozvoj dítěte. Dále zde byla charakterizována vývojová úroveň dítěte ve věku od tří do čtyř let, protože výzkumné šetření bylo zaměřeno na tento věk.

Praktická část byla uskutečněna formou kvalitativního výzkumu. Na základě rozhovorů jsem získala informace k dané problematice a odpovědi na výzkumné otázky.

Bylo zjištěno, že ve všech mnou uvedených případech panuje rozdílný pohled na schopnosti dítěte, větší rozpor v pohledu na dítě panoval zejména mezi rodiči a pedagogy. Rodiče schopnosti dítěte v oblasti sebeobsluhy, hygieny i sociálních kontaktů značně přeceňují a pokládají je za dostatečné pro jeho pobyt v mateřské škole. Největší problémy nebyly spatřeny v návycích a dovednostech, ale v nerespektování dospělého, ve volnosti výchovy.

Z pozorování vyplynulo, že adaptační program moc velký vliv na pobyt dítěte v mateřské škole neměl. Adaptaci dětí ovlivnily ještě další faktory a to, že se dítě mylně domnívalo, že bude v mateřské škole s matkou, stejně jako tomu bylo při adaptačním programu. Z výzkumu vyplynulo, že dětem dělalo problém separovat se od rodičů. Podstatnou roli také hrála povaha dítěte, která ovlivnila průběh adaptace.

Při nástupu je rozhodující hranice tří let a výš. Vše záleží na rodičích, jak své dítě vychovávají a připravují. Je důležité, pochopit učitele a dokázat usnadnit práci i jemu. Uvědomila jsem si, že dítě není jen plačící stvoření. Je to bytost, která se nejrůznějšími způsoby, snaží o naši pozornost, dává nám najevo své pocity.

Je důležité, aby rodiče přikládali větší váhu na přípravu svého dítěte, než vstoupí do mateřské školy. Důležitá je informovanost rodičů před vstupem jejich dítěte do dané instituce. Jak bylo zmíněno v teoretické části, je potřeba vést děti k větší samostatnosti, rodiče by měli být více trpěliví, umožňovat dítěti trávit čas i s jinými rodinnými příslušníky. V neposlední řadě, pokud mají možnost, tak navštěvovat s dítětem mateřskou školu, ještě před samotným nástupem dítěte do mateřské školy. Možnost

stýkat se s dětmi podobného věku je velmi důležitá. To a mnohem více usnadní dítěti lepší adaptaci na nové prostředí.

Učitelka by měla být dostatečně připravená na nově přichozí děti a předpokládat adaptační problémy, které se objevují určitě vždy. Rozhodně nejsou stejné a trvají u každého dítěte jinak dlouho. Je potřeba mít připraveno dostatek her a činností, které dítě dokáže zabavit a částečně zapomene na svůj smutek. Učitelka by se též měla udržovat s rodiči kontakt a informovat je o jejich dítěti a o všem co daný den pro ně bylo připraveno. Důležitý je přímý kontakt ne jen informovat prostřednictvím nástěnek.

Seznam použitých zdrojů

- ALLEN, K. E., MAROTZ, L.R. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let.* Praha: Portál, 2002.
- BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.* Brno: Computer Press, 2007.
- ČAČKA, O. *Psychologie dítěte.* Tišnov: Sursum, 1996.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování.* H+H Praha, 1993.
- ČEPIČKOVÁ, I., WEDLICHOVÁ, I. A kolektiv. *Kapitoly z předškolní pedagogiky.* Univerzita J.E. Purkyně v Ústí na Labem, 2005.
- DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte.* Praha: 2008.
- DYTRTOVÁ, R., KRHUTOVÁ, M. *Učitel. Příprava na profesi.* Praha: Grada, 2009.
- FONTANA, P. *Psychologie ve školní praxi.* Praha: Portál, 2007.
- HAEFELE, B., WOLF-FILSINGER, M. *Každý začátek v mateřské škole je těžký.* Praha: Portál, 1993.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí.* Praha: Portál, 2009.
- JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor.* Masaríkova univerzita v Brně, vyd. 1./ 1993.
- KLINDOVÁ, L., RYBÁROVÁ, L. *Vývojová psychologie.* Bratislava: SPN, 1972.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola.* Praha: Grada Publishing, 2008.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi.* Praha: Grada, 2005.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie.* Praha: Grada Publishing, 1998.
- MATĚJČEK, Z. *Mateřská škola – příprava na život.* Praha: Raabe, 2001.
- MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte.* Praha: Grada, 2005.
- ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě v předškolním období.* Praha: Mladá fronta, 2004.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání.* Praha: Karolinum, 2005.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie handicapu.* Praha: Karolinum, 1999.
- SOUTNEROVÁ, V. *Role učitelky, Informatorium, č.3., 2006.*
- Adaptace dítěte v mateřské škole. [online]. [cit.27.2.2013]. Dostupné na internetu: <http://clanky.rvp.cz/>

Seznam příloh

Příloha č.1: Písemný záznam rozhovorů

Rozhovor č.1

1. Těšilo se vaše dítě do školky?

Vlastně ani nevím. Vím, že jsem se jí jednou zeptala, ale ona neodpověděla nebo řekla něco v tom smyslu „ a co tam budu mamí dělat.“ Je taková uzavřenější a nerada jí do něčeho tlačím.

2. Připravovali jste nějak své dítě na mateřskou školu?

Myslím, že ani moc ne. Jen jsme jí asi pár měsíců před tím řekli, že bude chodit do školky a jak to tam asi vypadá. Že tam bude mít kamarády a plno hraček. Ještě jsme se byli na školku podívat, jak ta budova vypadá a to je všechno. Nechtěla jsem to nějak moc rozebírat.

3. Myslíte si, že je vaše dítě samostatné v oblékání, svlékání? Jak to zvládá?

Tak jako ke svému věku si myslím, že ano. Kalhoty, triko a všechny tyhle věci zvládá sama. Tak jako někdy má problémy, když obouvá boty nebo bundu, že to má naruby. To si myslím, že není takový problém a časem se to naučí a, jak se říká, dopiluje. Všechno dělá takovým svým tempem a nikam nechvátá.

4. Jak myslíte, že to zvládne s dětmi podobného věku? Mělo možnost se s nimi někde stýkat?

Tak to jste mě trochu zaskočila, na to nedokážu odpovědět, protože nevím, jestli to zvládne. Když někam jdeme tak děti pozoruje, ale s odstupem. Víte, my tady nebydlíme dlouho a s nikým se nestýkáme, vlastně tady nikoho nemám ani já. Nemám ráda moc vysedávání na písku a místním dětském hřišti. To si spolu raději vymyslíme jiný program a ona to ani nevyžaduje tam chodit. My máme zatím jedna druhou a myslím, že ve školce by se to mohlo změnit a najde si kamarády ve svém věku. Aspoň doufám.

5. Jak zvládá komunikaci s dospělými? Řekne si učitelce, když bude něco potřebovat?

Tak to asi jo s tím nemá velký problém. Když jsme v obchodě tak povídá třeba s prodavačkou co všechno si koupí. U babičky si řekne a poprosí o věci, které chce. A

doma taky. Tak zatím mluvím s lidmi, co zná a když něco bude nutně potřebovat tak si učitelce řekne, prostě to uvidím, až tam bude chodit.

6. Jak je to s jídlem, je zvyklá mít pestrý jídelníček?

Tak v jídle vybírává není s ní všechno, co se doma uvaří. Ovoce miluje, ale dělají jí problémy zeleninová jídla, syrovou zeleninu jí. Tak to si myslím, že je v pohodě a jí i sama.

7. Myslíte si, že vaše dítě dokáže být delší dobu bez vaší přítomnosti?

No jak už jsem jednou řekla, tak my jsme stále spolu. Tady, kde bydlíme, nemáme nikoho, kam by chodila za kamarády a prarodiče máme taky daleko. Nikdo kromě mě a táty jí nehlídal jako delší dobu. Třeba aby byla někde i přes noc. Doma taky vyžaduje, ale opravdu někdy, abych si s ní hrála a musela u ní sedět.

8. Jak rychle se vaše dítě dokáže zapojit do kolektivu ostatních dětí?

Myslím, že bude potřebovat trochu času. Dcera je hodně pozoruje, ale jak rychle se zapojí, to si netroufnu říct.

9. Myslíte si, že bude mít problém s adaptací na zcela nové prostředí?

Tak změny přijímá špatně. Když jsme se přestěhovali tak jí dlouho trvalo, než si zvykla na nový byt. Pomohlo jí, když si mohla pokojíček s mojí pomocí vyzdobit a motivovala jsem jí tak, že tam má více prostoru a bude si tam moci brát kamarády.

10. Co tedy od mateřské školy očekáváte?

Myslím si, že prostě potřeby ten kolektiv a manžel chce, aby se dostala mezi své vrstevníky. Tak dcera je neustále jenom s námi a taky se trochu musí osamostatnit.

Rozhovor č.2

1. Těšilo se vaše dítě do školky?

Jo těšil se a hlavně na kamarády a na nové hračky. Má děti rád a rád si hraje.

2. Přípravovali jste nějak své dítě na vstup do mateřské školy?

Hodně jsme si o školce povídali. Co všechno tam ty děti dělají, že se nasvačí, pohrajou si s hračkami a jdou ven na zahradu. Kde mají pískoviště, klouzačku a spoustu autíček. O školce mu taky vyprávěl jeho bratránek, který tam také chodil. Hodně se ho vypytaval sám a pořád ho zajímalo, jaký tam mají ty auta.

3. Myslíte si, že je vaše dítě samostatné v oblékání, svlékání? Jak to zvládá?

Nemá s tím žádné problémy. Zvládá to přiměřeně ke svému věku ty základy prostě má a to mu do školky stačí. Myslím, že je tam učitelka, která mu při nějakém problému pomůže.

4. *Jak myslíte, že to zvládne s dětmi podobného věku? Mělo možnost se s nimi někde stýkat?*

Tak žijeme na vesnici a tam je plno dětí. Na návštěvu chodí jeho sestřenice s bratránkem a hrají si společně, tak jako na děti zvyklý je. Jsou to teda děti starší, ale to si myslím, že není problém. Dokáže se prosadit a je tak trochu paličatý a nenechá si nic líbit.

5. *Jak zvládá komunikaci s dospělými? Řekne si učitelce, když bude něco potřebovat?*

Tak upovídaný je dost, někdy až moc. To mu nebude dělat problém a s dospělými jedná s respektem nebo jak bych to měla říct, je slušný a umí si říct co potřebuje. Někdy je ale stydlivý a potřebuje čas než se rozpovídá, hlavně s lidmi, které vidí poprvé.

6. *Jak je to s jídlem, je zvyklé mít pestrý jídelníček?*

No tady bude asi problém. Ne že by neuměl jíst sám, ale je dost vybíravý a to už odmalinka. To má asi po tátovi. Ten taky ohrnuje nad vším nos. To bude u něj asi problém, ale s tím nic neudělám. Je možné, že v kolektivu dětí se naučí jíst i jiné věci. Třeba až je uvidí jak jí ostatní, ale tak neříkejte mi, že jiné děti nejsou podobný.

7. *Myslíte si, že vaše dítě dokáže být delší dobu bez vaší přítomnosti?*

To ano. Je pořád s někým jiným, hlavně s dědou, který ho vozí v traktoru a u toho rodiče opravdu nepotřebuje. Hodně času tráví s tatínkem, protože já dojíždím do práce a vracím se domu dlouho.

8. *Jak rychle se vaše dítě dokáže zapojit do kolektivu ostatních dětí?*

Tak, když ty děti zná tak problém nemá. Podle mě je kamarádský, ale má problém s půjčováním hraček. Nemůžem ho naučit to, že je potřeba, aby se dělil o hračky nechce nic půjčovat. Možná je to tím, že je zatím jedináček.

9. *Myslíte si, že bude mít problém s adaptací na zcela nové prostředí?*

Ví, že do školky musí a zároveň se na děti těší a z vyprávění ví, jak to ve školce vypadá.

10. *Co tedy od školky očekáváte?*

No tak jako že mám kam dítě dát, když chodím do práce a babička s dědou si budou moci odpočinout. Taky se dostane do kolektivu jiných dětí a naučí se nějaké dovednosti a naučí se určitě básničky a písničky...

Rozhovor č.3

1. *Těšilo se vaše dítě do školky?*

Těšila se na kamarády, ale stále si myslela, že tam budu chodit s ní. Ze začátku jsem to neřešila, ale pak jsme si povídali, že do školky chodí jenom děti a já budu muset do práce. Ze začátku to nechápala a ptala se pořád dokola, proč tam s ní nebudu. Najednou o tom přestala mluvit a já jsem měla trochu obavy, jestli to zvládne.

2. Připravovali jste nějak své dítě na vstup do mateřské školy?

Hodně jsme o školce mluvili. Vyprávěla jsem jí, že já jsem ráda chodila do školky a o tom co jsme tam všechno dělali, aby měla aspoň trochu představu a těšila se. Mluvili jsme o tom, že tam bude plno kamarádů, budou chodit na procházky a jezdit na výlety. Školka, do které jsme měli nastoupit, nabízela i odpolední hraní, kam chodily rodiče s dětmi, než nastoupí od září. To se mi líbilo, protože dcera poznala, jak to tam vypadá a poznala kamarády, které budou chodit s ní do třídy. Taky začala o školce více mluvit a ptala se, kdy tam už půjde.

3. Myslíte si, že je vaše dítě samostatné v oblékání, svlékání? Jak to zvládá?

Myslím, že ano. Vedla jsem jí hodně k tomu, aby se snažila oblékat sama. Věci jsem jí teda připravovala a s něčím jsem jí vždy pomohla, ale to snad udělá každá máma. Ona je fakt šikovná a ráda si dokazuje, že to zvládne sama a pak má z toho hroznou radost. Taky je to asi tím, že máme teď malé miminko a tak se mi asi snaží i pomoci.

4. Jak myslíte, že to zvládne s dětmi podobného věku? Mělo možnost se s nimi někde stýkat?

Tak jak už jsem říkala potkávala se s nimi v té školce, když jsme tam chodili. Jinak kde bydlíme děti jejího věku moc nejsou. Jezdíme za kamarádkou, která má dvě děti a s těma si teda hraje, ale jsou na ni moc zbrklí a ona je taková klidnější a taková samotářka. Prostě nedokáže říct kamarádce pojd', půjdeme si hrát např. s panenkami. Hodně si vyhraje sama, ráda maluje a prohlíží si knížky.

5. Jak zvládá komunikaci s dospělými, řekne si učitelce, když bude něco potřebovat?

Tak toho se trochu bojím, nevím, jak bude s učitelkou mluvit. Ne že by měla problém s řečí, ale v tomhle ohledu je trochu stydlivá. Delší domu jí trvá, než začne s někým novým mluvit. To má asi po mě, já jsem měla taky takový problém. Doufám, že školka jí pomůže k lepší komunikaci, jak s dospělými, tak s dětmi.

6. Jak je to s jídlím, je zvyklé mít pestrý jídelníček?

Najíst se dokáže sama, je šikovná. Já teda všechno lžící to si myslím, že jí i ve školce. Já jí do jídla nenutím a doma takřka všechno sní.

7. Myslíte si, že vaše dítě dokáže být delší dobu bez vaší přítomnosti?

No jak bych to slušně řekla, my máme ty babičky tak trochu na baterky, nechtějí moc hlídat, říkají, že nemají čas. Prostě se jim nechce a mají rádi ten svůj klid. Proto taky chci, aby šla do té školky a dostala se mezi děti a osamostatnila se od nás.

8. *Jak rychle se vaše dítě dokáže zapojit do kolektivu ostatních dětí?*

To opravdu nedokážu posoudit v tento okamžik.

9. *Myslíte si, že bude mít problém s adaptací na zcela nové prostředí?*

Myslím, že ne. Tak jak už jsem se zmínila v začátku rozhovoru, my jsme do té školky chodili, poznala jak to tam vypadá a na co se může těšit. Poznala i paní učitelku, která je bude mít ve třídě a mně se líbil její přístup při těch setkáních a snad si v ní dcera najde zalíbení. Všechno se to ukáže, až nastoupí.

10. *Co tedy od školky očekáváte?*

No hlavně to, že se dcera dostane do kolektivu dětí. Momentálně je jen s námi a děti potřebuje. Taky se více osamostatní a více se rozovídá, když bude v tom kolektivu a ne pořád jen s námi doma.

Rozhovor č.4

1. *Těšilo se vaše dítě do školky?*

Těšil se hodně na děti, protože když jsme třeba venku potkaly třídu z mateřské školky tak chtěl jít hned s nimi. Má děti rád a vidím, že je potřebuje. Doufám, že mu toto nadšení vydrží do té doby, než nastoupí on sám.

2. *Připravovali jste nějak své dítě na vstup do mateřské školy?*

Tak nějak zvlášť ne. Snažila jsem se s ním chodit mezi děti a vlastně jsem ho vzala na zápis do školky, kde měl možnost vidět, jak to tam vypadá. Tam mi vlastně paní ředitelka řekla, že můžeme využít jejich adaptační program a školku se synem navštěvovat ještě před nástupem. Nejprve jsem se bála, jak bude syn reagovat, ale nakonec jsem byla ráda, že jsme to využily.

3. *Myslíte si, že je vaše dítě samostatné v oblékání, svlékání? Jak to zvládá?*

To si myslím, že nebude u něj problém. Já mu teda pomáhám, ale jen s něčím.

4. *Jak myslíte, že to zvládne s dětmi podobného věku? Mělo možnost se s nimi někde stýkat?*

Jak už jsem říkala, syn má děti moc rád a proto ho chci také do té školky dát, kde s nimi bude v kontaktu každý den. Chodili jsme spolu i na dětské hřiště, ale tam neměl moc dětí svého věku.

5. *Jak zvládá komunikaci s dospělými, řekne si učitelce, když bude něco potřebovat?*

V tomhle směru se trochu bojím, stydí se, ale snad to zvládne. Trochu mě uklidnilo to, když jsme se byli podívat ve školce, tak jsem viděla pani učitelku, jak s dětmi chodí společně třeba na záchod a ptá se jestli, někdo něco potřebuje. Víte, když jsme doma tak já na něm poznám, když se mu chce třeba na ten záchod a nebo, že se potřebuje vysmrkat, беру to automaticky. Doufám, že mu učitelka pomůže.

6. *Jak je to s jídlem, je zvyklé mít pestrý jídelníček?*

Syna teda nekrmím, umí jíst sám. Doma jí skoro všechno co uvařím. Někdy má teda dny, kdy zase nejí, ale já ho nenutím. Vím jaké to je, když někdo nutí do jídla v tomhle mám špatné zkušenosti a to ze školky, kde jsme museli sníst všechno. Snad je to dnes jiné.

7. *Myslíte si, že vaše dítě dokáže být delší dobu bez vaší přítomnosti?*

Tak jako to jsme netrénovali, ale když si dokáže hrát sám, tak si myslím, že to dopoledne beze mě vydrží. Myslím, že pro mě to bude asi horší, mám trochu obavy, jak to bez něj doma vydržím, přece jenom jsem většinu času trávil se synem.

8. *Jak rychle se vaše dítě dokáže zapojit do kolektivu ostatních dětí?*

Když si s ním děti budou hrát a komunikovat tak se zapojí rychle. Do školky s ním bude nastupovat i syn mé kamarádky tak si snad poradí a on je opravdu kamarádský tak v tom nevidím problém a je komunikativní.

9. *Myslíte si, že bude mít problém s adaptací na nové prostředí?*

Tak přínosem pro syna je, že ví, jak to tam vypadá, školku jsme navštěvovali a zná i pani učitelku, ale problém nastat může.

10. *Co tedy od školky očekáváte?*

Tak asi jako každá matka, nějakou tu další přípravu do života, na tu školu, i když to je ještě předčasné synovi jsou zatím tři roky. Hlavně aby se dostal do kolektivu vrstevníků a zvykl si na jiné prostředí a na jiné lidi než rodinu, kterou měl kolem sebe do teď.

Rozhovor č.5

1. *Těšilo se vaše dítě do školky?*

Dcera se těšila, protože tam má svou starší sestru a ta jí o školce hodně vyprávěla. Spolu si hodně povídaly a také si na školku hrály.

2. *Připravovali jste nějak své dítě na vstup do mateřské školy?*

Myslím, že moc ne. Jen jsem jí říkala, že až bude větší, že bude chodit do školky jako její sestra. Snažila jsem se jí jen trochu motivovat, ale abych jí nějak prakticky připravovala to ne. Viděla i školku, do které bude chodit, měla možnost si tam i párkrát

s dětmi pohrát. Věděla, že tam bude muset chodit, protože já už chodím do práce a momentálně jí hlídají babičky. Měla jsem mateřskou dovolenou jen do dvou let a poté jsem musela nastoupit do práce, jinak bych o ni přišla.

3. *Myslíte si, že je vaše dítě samostatné v oblékání, svlékání? Jak to zvládá?*

Dcera s tím problémy nemá a hodně jí pomáhá starší sestra. Také se od ní hodně naučila a tím jak jsem začala chodit do práce, tak se musely o sebe hodně starat samy. Nemám tedy strach, že by se nezvládla obléct nebo takhle něco podobného.

4. *Jak myslíte, že to zvládne s dětmi podobného věku? Mělo možnost se s nimi někde stýkat?*

V tom bych problém taky neviděla. Děti má ráda a umí si s nimi hrát. Jezdíme hodně po návštěvách a mé kamarádky mají děti podobného věku. Dcera je společenská a dokáže se i mezi dětmi prosadit. Je hodně komunikativní, někdy až moc.

5. *Jak zvládá komunikaci s dospělými, řekne si učitelce, když bude něco potřebovat?*

To jsem jí říkala, že prostě já ve školce nebudu, a když bude něco potřebovat, musí říct pani učitelce. To jako ví a s řečí nemá problém, aby měla nějakou vadu, stydlivá taky není. Nevidím problém.

6. *Jak je to s jídlem, je zvyklé mít pestrý jídelníček?*

Když byla malá, tak jsme s jídlem trochu bojovali a musela jsem jí nutit. Poté jsem to vzdala, viděla jsem, že to nemá smysl. Jíst umí sama, to jí jako nekrmím. Říkala jsem jí, že to by jinak nemohla jít do školky, tam jí nikdo krmit nebude.

7. *Myslíte si, že vaše dítě dokáže být delší dobu bez vaší přítomnosti?*

Nejprve jsem se bála, jestli to zvládne, je taková drobnější a do školky opravdu nastoupí ve třech letech. Tak trochu ujišťuji sama sebe a říkám si, že to zvládne. Je zvyklá být delší dobu bez mé přítomnosti, protože chodím už do práce a hlídají jí prarodiče nebo sousedka.

8. *Jak rychle se vaše dítě dokáže zapojit do kolektivu ostatních dětí?*

Velmi dobře navazuje kontakt s dětmi, někdy je na ně až moc zbrklá a vyžaduje hodně pozornosti od ostatních. Trochu se bojím, aby před ní neutíkali „je to malý drak“.

9. *Myslíte si, že bude mít problém s adaptací na zcela nové prostředí?*

Dcera dobře přijímá změny, už jsme se také dvakrát stěhovali a nikdy nebyl problém. Vždy si na novém místě našla něco pozitivního. Teď se jí hrozně líbí příroda, protože bydlíme u lesa v hájovně a školka je taky na pěkném místě. Chodí s dětmi do parku a přírody je všude kolem dost.

10. *Co tedy od školky očekáváte?*

No to, že se dostane to kolektivu jiných dětí a dospělých. Také bych chtěla, aby chodila třeba do kroužků např. angličtina, flétna. Prostě, aby se tam něčemu novému naučila.

DÍTĚ V RODINĚ

DÍTĚ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

